

UDC: 821.162.1(477)-93.09"19"

ВИВЧЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ПОЛЬСЬКОЇ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УКРАЇНІ

Ольга Кравець

Кандидат філологічних наук, доцент,
Катедра слов'янської філології імен проф. І. Свенціцького,
Львівський національний університет імені Івана Франка (УКРАЇНА),
79000, м. Львів, вул. Університетська, 1,
e-mail: olhakravets@yahoo.com

РЕФЕРАТ

У статті досліджуються окремі аспекти феномену дитячої літератури в польському та українському літературному дискурсі. Особливо цікавими та актуальними є проблеми вивчення та популяризації польської дитячої літератури в Україні, впровадження цього сегменту в навчальні курси низки освітніх програм українських університетів. *Метою* цього літературознавчого дослідження є вивчення та популяризація польської дитячої літератури в Україні. Прикладами слугуватимуть шедеври польської поетичної та прозової класики, твори найяскравіших репрезентантів польської дитячої літератури – Юліана Тувіма, Яна Бжехви та Людвіка Єжи Керна. *Дослідницька методика* залучає насамперед метод аналізу, в статті також застосовується історико-літературний метод. Описовий та контекстуальний методи сприяють вивченню поетичних та прозових творів польської дитячої літератури у майстерних перекладах відомих українських письменників. Саме таке поєднання у праці дослідницької методики дозволяє вивчати цікаву царину в сучасній літературознавчій науці – дитячу літературу. *Результати*. Подано огляд вибраних праць польських та українських вчених, присвячених дитячій літературі та її рецепції, опублікованих упродовж останнього десятиліття. Закцентовано на найважливіших тенденціях у вивченні різних аспектів проблеми, на найавторитетніших працях та іменах дослідників. *Наукова новизна*. У науковий літературознавчий дискурс впроваджується перекладні твори польської дитячої літератури, які формують канон згаданої національної літератури. До літературознавчого аналізу залучаються збірка поезій «Пташине радіо» (Ю. Тувім), вибрані вірші класика польської дитячої літератури Яна Бжехви. А також повість-казка «Фердинанд Неповторний» Людвіка Єжи Керна. *Практична вартість*. Стаття, передовсім, знайомить із польською дитячою літературою у майстерних перекладах українських письменників. Вірші Ю. Тувіма та Я. Бжехви, повість-казка Л. Є. Керна стали справжньою промоцією польської дитячої літератури в Україні, значною подією в популяризації надбань літератури для дітей та юнацтва.

Ключові слова: польська дитяча література, твори, перевірені часом, дитяча поезія, Юліан Тувім, Ян Бжехва, повість-казка «Фердинанд Неповторний», Людвік Єжи Керн.

STUDYING AND POPULARIZATION OF POLISH CHILDREN'S LITERATURE IN UKRAINE

Olha Kravets'

Ph. D. of Philology, Assistant Professor,
Department of Slavic Philology,
Ivan Franko National University of Lviv (UKRAINE),
79000, Lviv, 1, Universytetska str.,
e-mail: olhakravets@yahoo.com

ABSTRACT

The certain aspects of the children's literature phenomenon in Polish and Ukrainian literary discourse are examined in the article. Especially interesting and relevant are the problems of studying and popularizing Polish children's literature in Ukraine, the introduction of this segment into the educational courses of a number of

Ukrainian universities educational programs. *The purpose* of this literary research is to study and popularize Polish children's literature in Ukraine. The masterpieces of Polish poetic and prose classics, works of the brightest representatives of Polish children's literature – Julian Tuwim, Jan Brzechwa and Ludwik Jerzy Kern are used as examples. *Research methodology.* The research method first and foremost involves the method of analysis; the historical method in literary criticism is also used in the article. Descriptive and contextual methods contribute to the study of poetic and prose works of Polish children's literature in masterful translations of famous Ukrainian writers. Combination of research approaches in the work mentioned above makes it possible to study an interesting field in modern literary science – children's literature. *Results.* An overview of selected works of Polish and Ukrainian scholars devoted to children's literature and its reception, published during the last decade, is provided. Emphasis is placed on the most important trends in the study of various aspects of the problem, on the most authoritative works and names of researchers. *Novelty of the research.* Translated works of Polish children's literature, which form the canon of the mentioned national literature, are introduced into the scientific literary discourse. The collection of the poems «The Bird's Radio» by Julian Tuwim, selected poems of the classic Polish children's literature by Jan Brzechwa and the story-fairy tale «Ferdinand the Great» by Ludwik Jerzy Kern are subjected to literary analysis. *Practical value.* The Polish children's literature in masterful translations by Ukrainian writers is introduced in the article. Poems by Julian Tuwim and Jan Brzechwa, a story-fairy tale by L. E. Kern actually became a promotion for Polish children's literature in Ukraine, a significant event in the popularization of literature for children and youth.

Key words: Polish children's literature, works tested by the time, children's poetry, Julian Tuwim, Jan Brzechwa, story-fairy tale «Ferdinand the Great», Ludwik Jerzy Kern.

За останні десятиліття дитяча література не лише розвивається, формується та виховує молоде покоління читачів, а й значно активується інтерес та зацікавлення науковців саме такою літературою. Дослідження у цій царині охоплюють дуже широкий аспект – від теоретичного обґрунтування нарративної специфіки дитячої книги аж до її розважальної функції. Окрім того, змінюється і сам статус поняття «дитяча література». Насамперед в польській гуманістиці формується літературознавчий дискурс; маємо низку наукових досліджень дитячих творів польських та світових письменників, яскравих репрезентантів феномену дитячої літератури. Ці студії поступово втрачають фрагментарний характер, науковці працюють над формулюванням самого терміну «дитяча література», відбуваються численні конференції та семінари, присвячені цій тематиці. Скажімо, у Варшавському університеті курс польської дитячої літератури вивчається на факультеті полоністики (Інститут Польської Літератури). Цей навчальний заклад славиться своїми дослідниками – професори різних поколінь – передовсім Єжи Чесліковський (Jerzy Cieślkowski), а також Кристина Кулічківська (Krystyna Kuliczowska), Ришард Ваксмунд (Ryszard Waksmund), Гжегож Лещинський (Grzegorz Leszczyński) заклали підвалини для вивчення та популяризації цієї академічної дисципліни. Низка польських навчальних закладів пропонує вивчення дитячої літератури для філологічних та педагогічних спеціальностей. А в Краківській Педагогічній Академії існує поки що єдина на цілу Польщу Катедра літератури для дітей та молоді (Katedra Literatury dla Dzieci i Młodzieży) під керівництвом проф. Аліції Балух (Alicja Baluch).

Дитяча література має притаманні лише їй специфічні риси, що виокремлюють її з літературного контексту. Література з іншим трактуванням великих тем відмінна своєю методологією й методами дослідження. Ця інша, «окрема» література. Саме такою дефініцією користується польське літературознавство. Поява монографії «Literatura osobna» (Warszawa, 1985) Єжи Чесліковського

(1916–1977) – історика літератури, ініціатора дослідження дитячої літератури у польському літературознавстві, була своєрідним відкриттям «іншості» дитячої літератури. Ретельне вивчення її методологічних основ й методів дослідження заклало міцний фундамент для подальших студій. Згаданого науковця досі вважають найавторитетнішим фахівцем в царині вивчення дитячу літературу та субкультури.

Особливо цікаво, вочевидь, простежити вивчення та популяризацію польської дитячої літератури в Україні. Польська дитяча література має чітко сформовані національні особливості літератури для дітей та юнацтва, у ній закладена жанрова система й тематичні особливості цього літературного дискурсу, викристалізовується і сам контекст дитячої книги.

Дослідниця Богуміла Станюв у своїй статті «Дитяча література і книга в сучасній польській науці (огляд джерел за 2000 – 2009 рр.)» подає надзвичайно цікавий огляд вибраних праць польських вчених, присвячених дитячій літературі за перше десятиліття XXI століття. Авторка збрала найавторитетніші праці, які ілюструють найцікавіші тенденції вивчення цієї проблеми в польському дискурсі дитячої літератури, та іменитих дослідників. Водночас авторка з оптимізмом фіксує, що в Польщі «зросло коло дослідників, які розуміють науку про літературу і книжку для дітей широко і вивчають її в різних аспектах – літературному, видавничому, художньому, бібліотечному, читацькому, практичному» [9, с. 131]. Поданий огляд окремих праць польських дослідників мав на меті показати найважливіші дослідницькі тенденції та напрями.

На особливу увагу, на думку дослідниці, «zasługowują prace uznanych fachowców u gалузі wивчення дитячої літератури: С. Адамчикової, в якій аналізується особливий характер літератури для юних читачів (Adamczykowa Z. Literatura dziecięca. Funkcje – kategorie – gatunki: wyd. 2. Warszawa, 2004), Р. Ваксмунда про історію становлення дитячої літератури (Waksmund R. Od literatury dla dzieci do literatury dziecięcej. Wrocław, 2000), Г. Лещиньського про літературний канон (Leszczyński G. Magiczna biblioteka. Zbójeckie księgi młodego wieku. Warszawa, 2007). Дослідження А. Балух та Й. Папужинської адресовані тим, хто вводить дитину в світ перших книжкових захоплень і супроводжує її на різних етапах розвитку навички читання – батькам, вчителям, наставникам (Baluch A. Książka jest światem. O literaturze dla dzieci małych oraz dla dzieci starszych i nastolatków. Kraków, 2005)» [9, с. 133]. Польська дослідниця збрала у своїй науковій праці «чимало концептуальних наукових статей, присвячених різним аспектам проблеми, зокрема новітнім тенденціям і напрямам досліджень дитячої літератури в Польщі й світі» [9, с. 134]

Цікаво було б дізнатись про тенденції вивчення польської дитячої літератури в Україні. Насамперед варто зазначити, що польська дитяча література, або ж її сегменти, стають привабливими для студентів різних освітніх програм. Прикметно, що польська дитяча література вивчається як навчальна дисципліна в різних освітніх програмах українських університетів. Курс «Дитяча польська література» викладається у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (факультет філології, кафедра світової літератури і порівняльного літературознавства) в рамках освітньої програми

«Польська мова і література». Комбінований вибірковий курс у формі лекцій-дискусій пропонує багатий тематично та жанрово теоретико-літературний матеріал вивчення польської дитячої літератури. План курсу охоплює теоретичні проблеми, представлені окремими темами. Це і «Дитяча література як складова історії літератури, і «Становлення та розвиток польської дитячої літератури». Для ознайомлення та вивчення пропонуються твори Марії Конопницької, Януша Корчака, Корнелія Макушинського. Польська поетична школа також має своїх яскравих репрезентантів – класиків літератури Юліана Тувіма та Яна Бжехву. Як зазначено в описі лекційно-практичного курсу, на занятті-дискусії студенти пізнають майстерність віршів згаданих поетів, аналізують своєрідність дитячого поетичного циклу «Паротяг» Ю. Тувіма. Цікавим, на нашу думку, є також тематичний блок, присвячений творчості Яна Бжехви. Адже йдеться про своєрідність авторської манери поета та художньо-поетикальні особливості першої дитячої збірки «Танцювала голка з ниткою». Розробниця навчального курсу Ірина Стапар пропонує для вивчення і великий сегмент сучасної польської дитячої літератури аж до новітньої літератури для дітей та юнацтва з елементами постмодерної гри (на прикладі творчості сучасної популярної авторки Іди Перельоткін).

Проблематика та жанрове різноманіття польської дитячої літератури розглядаються у вибіркової навчальній дисципліні у Львівському національному університеті імені Івана Франка «Художні парадигми в слов'янських літературах ХХ століття» (авторка курсу Ольга Кравець). Цей курс викладається з 2013 року для студентів слов'янської філології різних освітніх програм. Зазначена навчальна дисципліна має на меті ознайомити студентів із відомими постатями дитячої літератури України, Польщі, Чехії, Лужиці, Сербії, Хорватії та інших слов'янських країн.

Тематичний блок «Твори, випробувані часом (польська дитяча література)» знайомить слухачів курсу з парадигмою польської дитячої літератури. Степан Хранец, один із найавторитетніших дослідників дитячої літератури в Хорватії, у своїй студії «Poetika Nade Ivelić», присвяченій класикові дитячої літератури, акцентує на важливості літературних творів – «djela koja doživjela svoju recenzijsku valorizaciju «u vremenu» [4, с. 21], які пройшли «випробування часом». Саме про них і мовиться у згаданому тематичному блоці вибіркової дисципліни.

Студенти вивчають поетичні шедеври відомих польських поетів. Серед них – Юліан Тувім (1894–1953) – знаний насамперед, як витончений лірик та автор цікавих сатиричних творів. Однак, особливо цікавим є як дитячий письменник. Популярними залишаються дитячі поетичні цикли польського поета – «Паротяг» («Lokomotywa», 1938), «Про пана Тралялінського» («O panu Tralalinskim», 1938), «Слон Тромбальський» («Słoń Trąbalski», 1938). Українському читачеві добре відома творчість Ю. Тувіма, адже українською він звучав у перекладах Юрка Шкрумеляка, Максима Рильського, Дмитра Павличка, Григорія Кочура. За інтерпретацію поезії для дітей класика польської літератури береться і молодше покоління перекладачів. Вони не лякаються труднощів перекладу, адже саме дитяча поезія Ю. Тувіма найдзвичайно складна для

перекладу (гра слів, примноження значень одного слова завдяки іншим). Знаний країнський поет та книговидавець Іван Малкович, застосувавши ритміку і шелест польських слів, майстерно переклав поезії «Паротяг» та «Про пана Тралялинського». У згаданій поезії «Паротяг» автор використав онома-топею – імітацію мовними засобами різних позамовних звукових явищ:

«Паротяг»
 Старий паротяг на пероні пітніє,
 аж ллється із нього маснюща олія,
 посопує, мліє.
 Тяжкий і великий, він дише і дмуха,
 Жар з розпашілого черева буха:
 Бух-ух-ух! Пуф-уф-уф! Чух-пах-пах, пух!
 Пурхає пара, як хмара, як пух!..

[3, с. 62–63]

Збірка «Пташине радіо» – це вірші, які, як зазначають в анотації книжки видавці «Грані-Т», «добрала й переклала українською відома львівська поетка Маріанна Кіяновська, пам'ятає не одне покоління польських дітей. М'яка іронія, кумедні образи, добрий гумор, несподівані сюжети – це Юліан Тувім, один із найславетніших поетів сусідньої Польщі, який добре знався на тому, що цікавить малят. Відтепер і юні українці, довіряючи хвацькому перекладу й оригінальним ілюстраціям, дізнаються про те, як можна мудро всміхатися витребенькам, капостям та витівкам панів, панночок і підпанків, а головне – як весело про все це оповіда «пташине радіо»» [10, с. 2].

«Пташине радіо»
 – Увага! Увага! Говорить пташине радіо
 з зеленого гаю!
 Починаємо радіотрансляцію
 з пташиного краю.
 Сьогодні у нас відбудуться
 великі радіодебати,
 Звідусюди злетілись птахи,
 щоби подискутувати

[10, с. 57].

Українською перекладена ще одна збірка автора «Слон Трубальський» (Видавництво Старого Лева, 2016).

Ян Віктор Лесман (1898–1966), (прибране ім'я Ян Бжехва), автор багатьох чудових дитячих казок та віршів. Саме у воєнне двадцятиріччя з'являється його перша книжка поезій для дітей «Tańcowała igła z nitką» («Танцювала голка з ниткою») (1938), а через рік наступна – «Kaczka Dziwaczka» («Качка-дивачка»). Маємо багато українських перекладів творів Яна Бжехви – це і згадана «Качка-дивачка» (1974), віршики про тварин «У зоопарку» («Веселка», 1987). Веселий повчальний твір у жанрі казкової повісті про дивовижні пригоди хлопчика Адася Незгодки, який потрапляє у фантастичну академію пана Ляпки («Akademia Pana Kleksa») («Академія пана Ляпки», «Веселка», 1990). Український переклад побачила і поетична збірка «Na wyspach Bergamotach» («На землях Бергамотах», 2004, ВСЛ). Яскраві сучасні ілюстрації відомого кїв-

ського художника Олега Петренка-Заневського чудово візуалізують дитячі вірші поета, створюючи унікальний світ художніх образів та поетичних сенсів. Ян Бжехва є також автором відомого вірша «Хрущ» («Chrzyszcz») (збірка «Сто казок»), який використовується як скоромовка для вправлення у польській фонетиці, що становить неабияку трудність для іноземців. Як слушно зазначає автор енциклопедичної статті «Бжехва Ян» А. Подолинний, його «дитячі твори набули популярності завдяки помірній дидактиці, жартівливій інтонації, каламбурам, парадоксам, жвавій ритміці вірша» [8].

2011 року видавництво «Махаон» (Київ, Україна), яке спеціалізується у популяризації літератури для дітей та юнацтва, запропонувало своїм малим читачам повість-казку «Фердинанд Неповторний» («Ferdynand Wspaniały») знаного польського поета та прозаїка Людвіка Єжи Керна (1920–2010) у майстерному перекладі львівської письменниці Ніни Бічуї. А за рік до цього, 2010 року вийшов друком і український текст ще одного авторського шедедру «Proszę słonia» («Любий слоне»). У довідці про письменника, поміщеній у збірці «Ludwik Jerzy Kern dzieciom» (Warszawa, 2012), згадується про нього як про автора «niezapomnianych książek dla dzieci, z których wiele ukazało się w Instytucie Wydawniczym «Nasza Księgarnia» [7, с. 278]. До слова, згадане видавництво «Nasza Księgarnia» – найстаріше польське дитяче видавництво, засноване ще 1921 року у Варшаві.

Уперше повість-казка «Фердинанд Неповторний» побачила світ шістьдесят років тому, 1963-го, відтоді багато разів перевидавалась та перекладалась іноземними мовами. «Улюблена книжка з мого дитинства, яку я читатиму і своїм дітям» – саме так відгукуються про неї різні покоління польських читачів. Повість-казка про пса Фердинанда, який мріє стати людиною, стала однією із найпопулярніших книжок серед покоління тогочасних польських дітей.

Свої прагнення стати людиною пес Фердинанд зреалізовує уві сні: «А що, коли б... – раптом спало йому на думку. – Коли б зіскочити отак із цієї канапи, підійти до дверей у передпокої, вийти на сходи та спробувати стати на власні ноги! На дві власні ноги!» [6, с. 8] Отож, він стає на дві лапи, одягає костюм, і в тому одязі мандрує містом. Люди, яких він зустрічає на своєму шляху, сприймають його як людину. Фердинанд переживає численні пригоди та знайомиться із багатьма цікавими людьми. Людвік Єжи Керн майстерно впроваджує у фабулу повісті-казки сновидіння, автор цікаво описує сонні мандри пса Фердинанда, а розпізнавальними знаками його авторського письма є оригінальне почуття гумору, маса позитивних емоцій та ніжний ліризм. Автор впроваджує у повість-казку фрагменти своїх віршів, заступаючи нарративні частини поетичними творами, які можна було б трактувати і як незалежні пасажі:

Жив на світі пан Язубко,
пан Язубко,
пан Язубко,
розболілись в нього зубки,
ніччю зубки –
гей!

Щоки спухли до світання
 як та баня,
 як та баня,
 їсти він не зміг снідання
 так, снідання –
 гей!

[б, с. 147]

Повість-казка класика польської літератури стала доброю промоцією дитячої літератури й досі є значною подією в популяризації надбань літератури для дітей та юнацтва. Поява книжки про симпатичного пса на ймення Фердинанд продовжила добре знану у вивченні дитячої літератури традицію спільного або родинного читання.

Вивчення польської дитячої літератури в Україні не обмежується лише викладанням навчальних дисциплін в академічному середовищі. Свідченням того, що польська дитяча література є надзвичайно цікавим пластом й сегментом світової літератури є підручник «Зарубіжна література для дітей» авторства Т. Качак та Л. Круль, який вийшов 2014 року у видавництві «Академвидав». Маючи великий обсяг – 416 сторінок, навчальний посібник не оминає польської літератури для дітей. Розділ 9-й якраз і присвячений вивченню цієї національної літератури: від передісторії польської літератури для дітей, літератури XIX століття (М. Конопницька) до творчості польських письменників XX ст. для дітей (маємо польських письменників, які згадувались в різних університетських курсах – Януш Корчак, Юліан Тувім, Ян Бжехва).

Посібник «Літературна казка Польщі» (Брустури: видавництво «Дискурс», 2014), авторки Соломія Ушневич та Ольга Деркачова. З анотації до видання дізнаємось, що навчально-методичний посібник «Літературна казка Польщі» (326 с.) є третьою книгою серії «Літературна казка», започаткованою для курсу «Дитяча зарубіжна література». Посібник презентує творчість таких письменників: Клементини Гофман-Танської, Марії Конопницької, Януша Корчака, Корнеля Макушинського, Марії Крюгер, Яна Бжехви. Авторки посібника наповнюють своє видання не лише цікавими персоналіями польської дитячої літератури, які увійшли вже до класичного канону, але й, як самі зазначають, гармонійно доповнюють нішу літературної казкотворчості сучасними авторами. Серед них – один із найпопулярніших сучасних польських письменників Януш Леон Вишневський, автор роману про віртуальне кохання «С@мотність у Мережі». Подіям у віртуальному просторі присвячена єдина казка в авторовому творчому доробку – дитячий твір із підназвою казка трошки наукова «Марцелінка. У пошуках Найважливішого» («Махаон», 2013). «Марцелінка з'явилась на лівім боці Всесвіту. Вона дуже здивувалась, коли натрапила на Живу Душу. Була переконана, що там, де немає живої душі, нікого не може бути. Принаймні так завжди казала мама» [12, с. 5]. Марцелінка народиться лише згодом, а поки що вона – думка в голові її мами. Автор викликає дівчинку з уявного майбутнього, влаштовує цікаву мандрівку Всесвітом. Товаришує Марцелінці у цих захоплюючих мандрах пан Душек, в українському перекладі Маленький Дух, який і стає провідником для маленької дівчинки. Оригінальна

задум Я. Л. Вишневського є прикладом розуміння «авторської видозміни традиційних елементів чарівно-казкової історії» [11, с. 263]. Ця зовсім нова казковість сприймається як «феноменальне явище в контексті літератури для дітей поч. ХХІ ст.» [11, с. 263].

Польський Інститут у Києві є однією з тих установ, яка має на меті передусім популяризування польської мови та культури. За підтримки урядової інституції Інституту Книги (Краків), головне завдання якого є підтримувати переклади польської літератури в світі, а, зокрема, дитячої літератури, маємо майстерні українські інтерпретації творів польських авторів. Так видано низку гарних перекладів польської дитячої та підліткової літератури у львівському видавництві «Урбіно». Письменниця Йоанна Ягелло, авторка роману «Кава з кардамоном», упродовж 2013–2019 рр. часто була в Україні, зокрема, у Львові та Києві як спеціальна гостя різних літературних фестивалів. На Форум видавців двічі (2011–2012) запрошувалась і відома польська письменниця Барбара Космовська, авторка роману із продовженням «Буба» та «Буба: мертвий сезон». Малюжата Гутовська-Адамчик – одна з найпопулярніших сучасних польських письменниць. Її роман «Дівчата з 13-ої вулиці» став найкращою підлітковою книжкою 2008 року за версією польської секції ІВВУ (International Board on Books for Young People – Міжнародна рада з дитячої та юнацької книги), а 2014 року надрукований українською у видавництві «Урбіно».

Маючи сформований канон літератури для дітей та юнацтва, польська дитяча література стає органічною та повноправною частиною національної літератури. Чітко структурована субсистема художньої літератури із притаманними їй жанрово-тематичними особливостями приваблює не лише польських, а й українських науковців. Досліджуються твори класиків польської дитячої літератури, а також і молодшого покоління авторів, яких активно перекладають та популяризують в Україні. Майстерно інтерпретовані твори польської дитячої класики стали справжніми шедеврами українського художнього перекладу. Завдяки активному книговиданню польські дитячі письменники-класики стають добре впізнаваними для української читацької аудиторії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Baluch A. Archetypy literatury dziecięcej. Wrocław : Bagiński Waclaw, 1993. 99 s.
2. Cieślowski J. Literatura osobna. Warszawa : Nasza Księgarnia, 1985. 242 s.
3. Улюблені вірші. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛІА-МА-ГА, 2020. 98 с.
4. Hranjec S. Poetika Nade Ivelić. Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenoga skupa Zlatni danci 11 Život i dje(lovanje) Nade Iveli. Osijek, 2009. S. 21–29.
5. Качак Т., Круль Л. Зарубіжна література для дітей. Київ : «Академвидав», 2014. 416 с.
6. Керн Л. Є. Фердинанд Неповторний. Київ : Махаон, 2011. 160 с.
7. Kern L. J. Ludwik Jerzy Kern dzieciom. Warszawa : Nasza Księgarnia, 2012. 280 s.
8. Подолинний А. Бжехва Ян. *Енциклопедія Сучасної України*: [Електронний ресурс] / редкол.: І. Дзюба, А. Жуковський та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. URL: <http://esu.com.ua/articles-41759> (дата звернення: 7.06.2023).
9. Станюв Б. Дитяча література і книга в сучасній польській науці (огляд джерел за 2000–2009 рр.). *Наукові записки (Українська академія друкарства)*. Львів, 2011. № 4. С. 130–137.

10. Тувім Ю. Пташине радіо. Київ : Грані-Т, 2010. 64 с.
11. Ушневич С., Деркачова О. Літературна казка Польщі. Брустурів : Дискурс, 2014. 326 с.
12. Вишневський Я. Л. Марцелінка. У пошуках Найважливішого. Казка трошки наукова : пер. з польськ. О. Кравець. Київ : Махаон, 2013. 96 с.

REFERENCES

1. Baluch, A. (1993), *Archetypes of children's literature* [*Archetypy literatury dziecięcej*], Bagiński Waclaw, Wrocław, 99 p. (in Polish).
2. Cieślowski, J. (1985), *Separate literature* [*Literatura osobna*], Nasza księgarnia, Warszawa, 242 p. (in Polish).
3. (2020), *Favourite Poems* [*Uliubleni virshi*], A-BA-BA-HA-LA-MA-HA, Kyiv, 2020, 98 p. (in Ukrainian).
4. Hranjec, S. (2009), "Poetics of Nada Iveljić" ["Poetika Nade Ivelić"], *Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenoga skupa Zlatni danci 11 Život i dje(lovanje) Nade Ivelić*, Osijek, pp. 21-29. (in Croation).
5. Kachak, T. and Krul, L. (2014), *The foreign literature for children* [*Zarubizhna literatura dlia ditei*], Akademvydav, Kyiv, 416 p. (in Ukrainian).
6. Kern, L.J. (2011), *Ferdynand the Great* [*Ferdynand Nepovtorni*], Machaon, Kyiv, 160 p. (in Ukrainian).
7. Kern, L.J. (2012), *Ludwik Jerzy Kern for children* [*Ludwik Jerzy Kern dzieciom*], Nasza Księgarnia, Warszawa, 280 p. (in Polish).
8. Podolynnyi, A. (2005), "Brzechwa Jan", *Encyclopedia of Modern Ukraine*: [Electronic version] ["Brzechwa Jan", *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy*: [Elektronnyi resurs] / Ch. editors: I. Dziuba, A. Zhukovsky and others; NAS of Ukraine, NTSh. Kyiv: Institute of Encyclopedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine], available at: <http://esu.com.ua/articles-41759> (access date: 07.06.2023) (in Ukrainian).
9. Staniów, B. (2011), "Children's literature and book in modern Polish science (a review of sources after 2000-2009)" [*Dytiacha literatura i knyha v suchasni polskii nautsi (ohliad dzherel za 2000-2009 rr.)*], *Naukovi zapysky (Ukrainska akademiia druzarstva)*, No. 4, pp. 131-137. (in Ukrainian).
10. Tuwim, J. (2010), *The Bird's Radio* [*Ptashyne radio*], Hrani-T, Kyiv, 64 p. (in Ukrainian).
11. Ushnevych, S. and Derkachova, O. (2014), *The literary tale of Poland* [*Literaturna kazka Polshchi*], Dyskurs, Brusturiv, 326 p. (in Ukrainian).
12. Wiśniewski, J. L. (2013) *Marcelinka. Finding the Most Important. A bit of science tale*, trans. from Polish [*Marcelinka. U poshukach Nayvazhlyvishoho. Kazka troshky naukova*, per. z. pol. O. Kravets'], Machaon, Kyiv, 96 p. (in Ukrainian).

